Niobé

Lýdií celou to hlučí, jde pověst o tomto činu
fryžskými městy a velký kus světa již zabírá řečmi.
Kdysi před sňatkem znala i Niobé dobře tu dívku,
tehdy když v Lýdii žila, kde otec Tantalos vládl.
Přece však Arachnin trest jí nestal se ponaučením,
aby skromnější byla a bohy chovala v úctě.
Na mnoho mohla být hrda, však ani umění chotě
ani původ jich obou, ni moc té veliké říše
tolik se nelíbil jí, ač všechno se mohlo jí líbit,
tak jako vlastní děti; i mohla se Niobé ze všech
matek zvát nejblaženější, jen neměla zdát se tak sobě!
Teiresiovna Mantó, jež po otci věštkyní byla,
tehdy v ulicích thébských, když opět duch boží ji vznítil,
takto provolávala: „Ó Thébanky, vyjděte všechny,
zbožně se Latoně klaňte a jejím dvojčatům slavným,
prosby a kadidlo neste a vavřínem ozdobte vlasy!
Ústy mými tak Latona káže." A poslechnou všechny,
všechny Thébanky zdobí dle rozkazu vavřínem skráně,
v posvátné ohně hned kadidlo sypou a vroucně se modlí.
Ejhle, v průvodě četném teď Niobé k oltářům kráčí,
září vetkaným zlatem, jež fryžské roucho jí zdobí,
krásná je, pokud jí hněv to dovolí. Na místě stane,
kyne zdobenou hlavou, z níž vlas se jí k ramenům vlnil.
V postoji pyšném se rozhlédla kolem a zvolala přísně:
„Blázni jen dávají přednost těm bohům, o kterých slyší,
před viděnými. Proč na těchto oltářích Latona ctí se,
pro božství moje však kadidla není? Mám Tantala otcem,
který jediný směl se účastnit olympských hostin.
Matka má Dioné sestra je Plejad a dědem mým Atlás
po matce je, jenž nebeskou klenbu dnes na plecích nese,

Iuppiter druhým mým dědem a jím též jak tchánem se chlubím.
Frygie s Lýdií bojí se mne, zde v Thébách jsem paní,
v Kadmově říši, kde vystavěl hradby můj manžel svou písní.
Národům všem zde vládneme já a Amfíón slavný.
Kamkoliv v paláci thébském já pohlédnu královským zrakem,
nesmírné poklady vidím. A tomu všemu mám ještě
bohyně hodnou tvář. K ní přidejte sedmero synů,
sedmero dcer a tolikéž brzy i zeťů a nevěst!
Zkuste nyní se ptát, co příčinou velké mé pýchy,
nade mne stavět se odvažte teď tu Títánku Létu,
které celička země, když Iuno zuřila hněvem,
místečka nikde nechtěla skytnout ni k porodu dvojčat.
Vyhnalo nebe i země i moře bohyni vaši,
celý vyhnal ji svět, až konečně ostrůvek Délos
soustrastně děl jí: ‚Jak cizinka stále ty po zemích bloudíš,
po mořích já', a poskyt' jí místo. Pak sám také stanul,
ona když matkou se stala jen sedminy potomstva mého.
Šťastna já jsem — kdo moh by to popřít? — a zůstanu šťastna,
tím buď každý z vás jist, neb za to mé bohatství ručí!
Mocnější jsem, než aby mně osud dnes uškodit mohl.
I kdyby mnoho mi vzal, přec daleko více mi zbude.
Moje štěstí je větší, než abych se o ně snad bála.
I kdybych z hloučku svých dětí já několik ztratila jednou,
přece vždy bohatší budu než rodička dvou jenom dětí,
nežli Latona totiž — oč má než bezdětná více?
Jděte a obětí nechte a z vlasů sejměte vavřín!"
Odloží vavřín a oběť už nechají nedokončenou,
k Latoně modlitbou tichou se uctivě modlí, což smějí.
Pojal bohyni hněv a na délském pohoří Kynthu

k Dianě, k Apollónovi, svým dětem, mluvila takto:
„Ejhle, já vaše matka, jež pyšním se zrozením vaším,
která bohyni žádné, než Iunoně, ustoupit nechci,
bohyní prý již nejsem a nesmím se k oltářům hlásit,
jimiž jsem po věky ctěna, když vy mi teď nepomůžete.
Ale to není jen jediná urážka: mne rouhání mrzí
Nioby hříšné, svým dětem když dávala před vámi přednost,
mne pak bezdětnou zvala — a tohle ať dopadne na ni,
která jazyk má drzý, jak otec Tantalos míval."
K stížnostem těmto i prosby když hodlala Latona přidat,
Foibos jí pravil: „Už přestaň, tvůj nářek zdržuje pomstu."
Totéž i Diana řekla a oba v oblaku mračném
rychle snesli se dolů, až dostihli Kadmova hradu.
Poblíže hradeb tam ploché a prostorné cvičiště leží,
stále tam dupají koně a kola vozíků jezdí,
takže veškeré hroudy se rozdrtí v rovinu hladkou.
Tady též synové Amfíonovi, jichž sedmero bylo,
sedají na bujné koně, jichž hřbety kryje nach tyrský,
třímají otěže pevné a udidla od zlata těžká.
Isménos, nejstarší z nich — kdys první matčina lůna
břemeno, v stejném když kruhu se stáčel s koněm a řídil
svého čtvernožce běh a svíral mu zpěněnou hubu,
najednou vzkřikne: „Ach, běda!" Ten jinoch má doprostřed prsou
zaražen letící šíp; i upustí chabnoucí rukou
uzdu a přes pravé plece se kácí pozvolna na bok.
Sipylos, nejbližší jemu, jak uslyší zařinčet toulec,
popustí uzdu, jak velitel lodi, když bouře se blíží;
snaží se uniknout jí, i rozpíná ve spěchu plachty
visící po stranách, aby mu neušel nejmenší vánek.
Ale ač popouštěl uzdu, šíp stihl ho, jemuž se nelze

vyhnout: vyslaná střela se zabodne nahoře v šíji,
chvěla se tam a čněla ven z hrdla nahým svým hrotem.
Kupředu nachýlený on přes hřívu hnaného koně
sletí v tom trysku a tam svou teplou krví zem zbrotí.

Faidimos, nešťastný jinoch, a Tantalos, po dědu zvaný,
jakmile skončili právě svou obvyklou projížďku s koňmi,
olejem natřeli tělo a dali se v mladický zápas.
Již se obemkli těsně a hrudí se přitiskli k hrudi,
když v tom z tětivy pružné šíp vyletěl, mířený přesně,
naskrz prohnal je oba, jak semknuti byli v tom boji.
Současně oba dva vzkřikli a současně složili na zem
bolestí zkřivené údy, v touž dobu i naposled vzhlédli,
v náručí držíce se a najednou vydechli duši.

Alfénór uvidí je a zármutkem bije se v prsa,
přiběhne uvolnit jim z toho objetí chladnoucí údy.
Při té pomoci zbožné sám padne, když Apollón Délský
útroby pod srdcem právě mu prohnal smrtícím šípem,
jenž když vyrazil z těla, kus plic vzal na hrotu s sebou,
takže současně s duší proud krve se do vzduchu valil.

Zasažen, ne však jedinou ranou, byl Damasichthón,
mladistvý chlapec, jenž raněn byl tam, kde počíná stehno,
tam, kde klouby a svaly se spojují do podkolení.
Zatímco zhoubnou střelu on snaží se vytrhnout rukou,
druhá mu do hrdla vjela až po samé na konci peří.
Ven ji vytlačí krev, jež řine se do výše proudem,
obloukem dlouhým proráží vzduch a do dálky stříká.

Poslední Ílioneus, jenž vzpínaje prosebně paže,
nadarmo prosil: „Ó bohové všichni mně milosti přejte!"
nevěda chudák, že ke všem bohům se nemusí modlit.
Apollón dojat byl pozdě, už nemohl odvolat střelu;
přece však poslední chlapec tam zahynul nejlehčí ranou,
neboť vyslaný šíp se do srdce zaryl jen mělko.

Pověsti o neštěstí, žal lidu a v paláci nářek

zpravily o této pohromě náhlé i Niobu matku.
Žasla nad mocí bohů a hněvem zuřila nad tím,
čeho se odvážili, a tolik že mají přec práva.
Vždyť i Amfíón otec, když srdce mečem si proklál,
smrtí ukončil život a s ním též zoufalství žalné.
Jak se ta Nioba teď, ach, od oné Nioby liší,
oltářů od Latoniných jež nedávno zahnala národ,
která zpupně a pyšně dřív kráčela prostředkem města,
u lidu budila závist, teď soustrast i u nepřítele!
Vrhá se na mrtvá těla, a zoufalstvím zmatená celá
pobíhá sem a tam a naposled líbá své syny.
Od nich zsinalé paže pak k nebesům zdvíhá a praví:

„Jenom se pas, ty ukrutná Latono, bolestí naší,
jenom se pas a nasyť svou hruď teď matčiným bolem,
nasyť své divé srdce! Když přes sedm mrtvol mých synů
ve hrob mě nesou, ty jásej a triumfuj vítězstvím hrozným!
Ale vítězíš vskutku? Mně ubohé víc ještě zbývá
než tobě šťastné: i po sedmi pohřbech já vítězím stále."

Skončila: zadrnčel šíp a napjatá tětiva luku.
Zvuk jeho poděsil všecky, jen Niobu ponechal chladnou:
žalost jí odvahu dala. Když sestry v oděvu černém
stanuly prostovlasé kol mrtvol sedmi svých bratří,
jedna vytrhnout chtěla mu střelu, jež uvázla v těle:
tváří na bratra padla a zmírajíc pozbyla vlády.
Druhá se pokouší těšit svou nebohou matku, tu náhle
umlkla, zkřivila se a klesá pod tajnou ranou,
navždy zavřela ústa, když poslední výdech z nich vyšel.
Třetí na útěku a čtvrtá zas na sestře zmírá,
pátá se marně chce skrýt a šestá nadarmo prchá,
zbývala sedmá. Tu ukrývá matka svým tělem i šatem,
k Latoně volá: „Ach, nejmladší tuto mi alespoň ponech,
o tuto nejmenší prosím a jedinou toliko!" zvolá.
Zatímco prosí, již padá ta nejmladší, za kterou prosí.

Uprostřed mrtvol synů a dcer a manžela sedí
Niobé sirá a strnulá hořem. Vlas nehne se větrem,
na tvářích barvy již není a oči ze smutných lící
již jen nehnutě hledí a život z postavy prchá.
Také sám jazyk již v utuhlém hrdle jí jako led tuhne,
cévy ztrácejí pohybů možnost a v kámen se mění,
šíje sklonit se nedá a ruce se nedají ohnout,
nohy jsou neschopny chůze a v útrobách všecko je kámen.
Přece však pláče. Tu plačící sochu pak odnesl vichr
v Lýdii, otcovskou zemi, kde vetkl ji v temeno hory.
Tady pláče i dnes a z mramoru roní své slzy.

Latonina pak zjevného hněvu se strachují všichni,
muži i ženy, a s horlivou úctou se uklání každý
Latoně, bohyni mocné, jež matkou je nebeských dvojčat.
A jak to bývá, čin bližší jim vyvolá pověsti dávné.

Lyčané proměnění v žáby

„Také v Lykii žírné," tak někdo vyprávěl z lidu,
„venkované kdys Latonou zhrdli a propadli trestu.
Pro nízký původ mužů sic málo je událost známa,
divná však přece. Sám na vlastní oči jsem viděl to místo,
proslulé divem. Můj otec, již starý a neschopný cesty,
kdysi mi poručil přihnat sem vybrané voly z těch krajů.
Jednoho muže mi z tamního kmene sám za vůdce určil.
S tím jsem se na cestu vydal, a když jsem tak pastvišti chodil,
ejhle, tu uprostřed vody jsem uviděl prastarý oltář,
celý byl očazen dýmem a rákosím zarostlý kolem.
Vůdce můj stanul a modlil se šeptem: ‚Mně milosti popřej!'
‚Milosti popřej i mně!' já šeptem modlil se rovněž.

‚Není v oltáři tomto, můj hochu, venkovské božstvo.
Svým jej nazývá ta, jíž Iunona, královna nebes,
zakázala kdys zemi a kterou ostrůvek Délos,
na moři bludný a lehký, když prosila, na sebe přijal.
Opřena o palmu na něm a olivu Athéně svatou
dvojčata, syna a dceru, zde porodí Iunoně navzdor.
Ale i z Délu prý před Iunonou zas Latona prchla,
v náručí Apollóna a Dianu nesla, své děti.
Byla v Lykii právě, jež zrodila Chimairu; slunce
na nivy pražilo prudce — i pocítí palčivou žízeň,
zemdlená dlouhou tou poutí a týrána slunečním žárem.
Také i žíznivé děti až na dno jí vysály prsa.

Náhodou jezírko menší kdes uvidí v údolí na dně,
venkované si rybničné proutí tam sbírali právě,
rákosí sbírali tam a sítiny, v bažinách časté.
Latona sestoupla dolů a koleno přikloní k zemi,
nabrati chce si té chladivé vody a uhasit žízeň.
Rolníků dav jí v tom brání a ona takto k nim mluví:
‚Proč mi bráníte v pití? Vždyť užívat vody smí každý,
příroda nikomu vzduch ni slunce neudělila,
ani průzračnou vodu. Já přicházím k tomu, co dala
všem, a přec o to prosím vás pokorně! Nechtěla jsem si
omývat údy v té vodě a osvěžit znavené tělo,
ale jen žízeň tu zahnat. Rty prahnou, že nemohu mluvit,
celé hrdlo mám vyschlé, že hlas jím prochází sotva.
Doušek vody mi nektarem bude, s ním současně život
mně se zas vrátí, jej dáte mi, dáte tou vodou.
Kéž vás pohnou i děti, ty zde, jež vzpínají ručky
z mého náručí k vám!' Ty skutečně vzpínaly ručky.

Kým by nebyla hnula ta tklivá a prosebná mluva?
Přesto však surovci tito jí v napití zbraňují dále